

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.02.1996, sp. zn. 2 Tzn 97/95, ECLI:CZ:NS:1996:2.TZN.97.1995.1

Číslo: 44/1996

Právní věta: Ve výrokové části rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu podle § 171 odst. 1 tr. ř., popř. § 188 odst. 1 písm. b) nebo § 222 odst. 2 tr. ř., musí být uveden také popis skutku, jehož se postoupení věci týká, a to tak, aby tento skutek nemohl být zaměněn s jiným.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.02.1996

Spisová značka: 2 Tzn 97/95

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Postoupení věci

Předpisy: 141/1961 Sb. § 171 odst. 1 § 188 odst. 1 písm. b)
§ 222 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 44/1996 sb. rozh.

Ve výrokové části rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu podle § 171 odst. 1 tr. ř., popř. § 188 odst. 1 písm. b) nebo § 222 odst. 2 tr. ř., musí být uveden také popis skutku, jehož se postoupení věci týká, a to tak, aby tento skutek nemohl být zaměněn s jiným.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 2. 1996 sp. zn. [2 Tzn 97/95](#))

K stížnosti pro porušení zákona zrušil Nejvyšší soud České republiky usnesení okresního státního zástupce v Pardubicích ze dne 8. 6. 1995 sp. zn. Zt 1214/95 a přikázal mu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněnému T. N. bylo dne 3. 4. 1995 sděleno obvinění pro trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1 tr. zák. a pro trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák., kterých se měl dopustit tím, že v přesně nezjištěné době v průběhu roku 1994 a 1995, naposledy dne 10. 3. 1995, týral svého nezletilého syna D. N., který je v jeho výchově, a to tím

způsobem, že jej nepřiměřeně a bezdůvodně trestal, pěstmi jej tloukl do obličeje, páčil mu nohu a způsobil mu tímto jednáním pohmožděniny a podlitiny, celkově se k němu choval hrubě a bezcitně, a dále mu vyhrožoval, a to ve stejné době jako u prvního skutku, usmrčením a zmrzačením, že bude muset jezdit na invalidním vozíku, což učinil takovým způsobem, že to u nezletilého D. K. vzbudilo obavu z uskutečnění tohoto vyhrožování.

Usnesením okresního státního zástupce v Pardubicích ze dne 8. 6. 1995 sp. zn. Zt 1214/95 byla trestní věc proti obviněnému T. N. podle § 171 odst. 1 tr. ř. postoupena k vyřízení Magistrátu města Pardubic k projednání podle zák. č. 200/1990 Sb. V odůvodnění tohoto usnesení se poukazuje na skutkovou podstatu trestného činu týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1 tr. zák., která vyžaduje zlé nakládání se svěřenou osobou, jež se vyznačuje vyšším stupněm surovosti a bezcitnosti s určitou trvalostí. Podle přesvědčení okresního státního zástupce se sice obviněný choval ke svému synovi hrubě a neurvale a v jednom případě mu způsobil i drobnější zranění, ale jeho jednání nedosáhlo stupně potřebného pro trestný čin. Z výpovědi nezletilého ani z dalších důkazů nelze podle názoru okresního státního zástupce dovodit natolik intenzivní a vážné výhrůžky, aby se nezletilý obával o svůj život a zdraví. Z těchto důvodů lze tedy jednání obviněného vůči nezletilému posoudit jen jako přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb.

Citované rozhodnutí okresního státního zástupce nabylo právní moci dne 27. 6. 1995, když proti němu podal stížnost jen Magistrát města Pardubic, ale tato stížnost byla usnesením Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové ze dne 10. 8. 1995 sp. zn. KZt 382/95 zamítnuta podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř., protože byla podána osobou neoprávněnou.

Ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. podal ministr spravedlnosti proti výše uvedenému usnesení okresního státního zástupce v Pardubicích stížnost pro porušení zákona ve prospěch i v neprospěch obviněného T. N. Namítl v ní, že tímto rozhodnutím byl ve prospěch obviněného porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř. ve vztahu k ustanovení § 197a tr. zák. a § 215 odst. 1, v neprospěch obviněného pak v ustanovení § 163a odst. 1 tr. ř., ve vztahu k ustanovení § 197a tr. zák. Toto porušení zákona spatřuje ministr spravedlnosti především v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu, když státní zástupce zcela pominul psychické důsledky u poškozeného, což vyústilo v nesprávný závěr o tom, zda byly naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1 tr. zák., přičemž v této souvislosti se poukazuje na ustálenou judikaturu soudů. Ministr spravedlnosti dále vytyká napadenému rozhodnutí předčasný a nesprávný závěr, že nejde ani o trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, protože státní zástupce důvodnou obavu z výhrůžek činěných obviněným neposuzoval v souvislosti s fakticky použitým fyzickým násilím vůči nezletilému, v jehož důsledku taková obava reálně vznikla. Dále byla podle ministra spravedlnosti v průběhu přípravného řízení podstatně zkrácena práva nezletilého poškozeného, pokud mu nebyl podle § 45 odst. 2 tr. ř. ustanoven opatrovník. Konečně stížnost pro porušení zákona spatřuje nesprávný postup i v tom, že trestní stíhání pro trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. je možné jen se souhlasem poškozeného (§ 163a odst. 1 tr. ř.), resp. v tomto případě se souhlasem jeho opatrovníka, který dán nebyl, a proto došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného.

Vzhledem k tomu ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud ČR vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř. porušení zákona v uvedených směrech, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a zjistil, že zákon porušen byl v podstatě z těch důvodů a v těch ustanoveních, jak uvádí stížnost pro porušení zákona, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného T. N.

Především v této trestní věci zůstalo dokazování neúplné a neposkytovalo dostatečný podklad pro rozhodnutí státního zástupce. Obviněný své jednání částečně popřel a ve zbytku je považoval za méně intenzivní, včetně možných následků, než vyplývá z výpovědi poškozeného a ostatních svědků. Ve věci sice byl přibrán znalec z oboru soudního lékařství, který se však zabýval pouze charakterem a rozsahem zranění poškozeného, k němuž mělo dojít v posledním případě, mechanismem vzniku tohoto zranění a jeho následky.

Jako nezbytný se proto v tomto směru jeví posudek znalce – psychologa, jímž by bylo možné zjistit psychický dopad jednání obviněného T. N., pro které byl stíhán, na jeho nezletilého syna. Náležité objasnění tohoto následku je nutné pro posouzení, zda a v jaké míře byly naplněny zákonné znaky skutkových podstat těchto trestných činů, pro něž bylo obviněnému sděleno obvinění. Trestné činy týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1 tr. zák. a násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. předpokládají vedle možného fyzického působení i působení psychické, které může mít vážné důsledky na duševní stav poškozeného, zejména jde-li o nezletilé dítě. V žádném případě se zde nelze spokojit jen se zjištěním tělesných poranění. Rovněž posudkem znalce, psychologa, bylo nezbytné prověřit schopnost syna obviněného, nezletilého D. N., správně vnímat a reprodukovat rozhodné skutečnosti, protože tento je ve věci poškozeným a důležitým svědkem, jehož výpověď a její správné vyhodnocení je nezbytným předpokladem pro řádné zjištění skutkového stavu potřebného pro rozhodnutí o vině, případně i o trestu obviněného, což je významné právě proto, že obviněný podstatnou část svého jednání popírá, resp. bagatelizuje jeho intenzitu a následky. Konečně má z hlediska psychologického význam i zhodnocení vztahu poškozeného k jeho otci, a to obviněnému T. N., proti němuž v této trestní věci jako svědek vypovídal. Lze rovněž uvažovat o doplnění dokazování výsledkem dědečka poškozeného R. D., který dosud vyslechnut nebyl, přestože měl být svědkem jednoho z případů špatného nakládání obviněného s nezletilým synem a spolu se svědkyní A. D. byl obeznámen s rodinnými poměry mezi obviněným a jeho synem.

Ve shodě se stížností pro porušení zákona je Nejvyšší soud ČR toho názoru, že v dosavadním řízení v této věci došlo k nesprávnému procesnímu postupu, když poškozený nezletilý D. N. nebyl zastoupen opatrovníkem podle § 45 odst. 2 tr. ř., neboť pro kolizi zájmů jeho rodiče jako zákonní zástupci ve smyslu § 45 odst. 1 tr. ř. nemohli v tomto trestním řízení tato práva za poškozeného vykonávat. Nezletilému poškozenému měl být opatrovník ustanoven, a to v případě nebezpečí z prodlení státním zástupcem podle § 45 odst. 2 tr. ř.

Lze souhlasit i s námitkou ministra spravedlnosti, pokud uvádí, že trestní stíhání obviněného pro trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. bylo vedeno bez souhlasu poškozeného, resp. jeho opatrovníka, ačkoli takový souhlas byl podle § 163a odst. 1 tr. ř. nutný. Nedostatek takového souhlasu způsobuje nepřipustnost trestního stíhání pro uvedený trestný čin ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. Na doplnění Nejvyšší soud ČR připomíná, že nebylo možno souhlas opatrovníka nahradit vyjádřením matky nezletilého D. N., protože to by bylo v rozporu s ustanovením § 37 odst. 2 zák. o rodině. Úkon opatrovníka pak musí být schválen soudem podle § 176 odst. 1 o. s. ř. (srov. č. 33/1992 sb. rozh. tr.).

Nad rámec stížnosti pro porušení zákona pak považuje Nejvyšší soud ČR za nutné vytknout pochybení napadeného usnesení okresního státního zástupce, které spočívá v tom, že ve výrokové části tohoto rozhodnutí není uveden popis skutků, jichž se postoupení věci podle § 171 odst. 1 tr. ř. týká. Rozhodnutí o postoupení věci podle citovaného ustanovení představuje meritorní vyřízení této věci v trestním řízení a po právní moci se jím definitivně končí trestní stíhání obviněného. Pravomocné rozhodnutí o postoupení věci tedy tvoří překážku věci rozhodnuté (rei iudicatae). Pokračovat v trestním stíhání téhož obviněného pro týž skutek je možné jen v případě zrušení rozhodnutí o postoupení věci v řízení o mimořádných opravných prostředcích, jak ostatně vyplývá i z tohoto řízení o stížnosti pro porušení zákona (srov. č. 3/1974 sb. rozh. tr.). Trestní stíhání je přitom vždy vedeno jen pro určitý, přesně popsany skutek (viz § 160 odst. 1 tr. ř.), a i rozhodnutí o

postoupení věci podle § 171 odst. 1 tr. ř. se týká vždy jen skutku, a nikoli jeho možného právního posouzení. Vzhledem k uvedenému významu popisu skutku je nezbytné, aby byl zahrnut do výrokové části každého meritorního rozhodnutí, protože jinak by vznikaly pochybnosti o zachování totožnosti skutku, o dosahu právní moci meritorního rozhodnutí a o možnosti použití opravných prostředků proti nim. Navíc je postup podle ustanovení § 171 odst. 1 tr. ř. vázán podmínkou, že nejde o trestný čin, ale jde o skutek, který by mohl být příslušným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění. Proto musí být již z výroku usnesení o postoupení věci podle citovaného ustanovení zřejmé, o jaký skutek se vlastně jedná a jaký skutek může být předmětem rozhodování jiného příslušného orgánu. Právní moci totiž nabývá jen výrok rozhodnutí, nikoli jeho odůvodnění, a proto příslušný orgán, jemuž byla věc postoupena, je vázán pouze vymezením skutku ve výrokové části usnesení o postoupení věci; popis skutku jen v jeho odůvodnění nestačí, protože jeho vymezení zde není závazné a neposkytuje spolehlivý podklad pro rozhodnutí příslušného orgánu o tom, zda jde o přestupek nebo kárné provinění.

Na základě všech rozvedených skutečností vyslovil Nejvyšší soud ČR podle § 268 odst. 2 tr. ř. porušení zákona napadeným usnesením okresního státního zástupce v Pardubicích. Ve prospěch obviněného T. N. byl zákon porušen v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., protože na podkladě nedostatečně zjištěného skutkového stavu a nesprávného zhodnocení rozhodných skutečností státní zástupce nesprávně věc postoupil jinému orgánu podle § 171 odst. 1 tr. ř., ačkoli bylo namíste pokračovat v trestním stíhání obviněného pro trestné činy týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1 tr. zák. a násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. Prozatím totiž nelze vyloučit, že se obviněný těchto trestných činů dopustil a že v nich nelze spatřovat jen přestupek. V neprospěch obviněného T. N. pak byl porušen zákon v ustanovení § 163a tr. ř., protože proti němu bylo vedeno trestní stíhání pro trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. bez souhlasu poškozeného, resp. jeho opatrovníka, a vzhledem k nedostatku takového souhlasu bylo trestní stíhání pro uvedený čin nepřipustné [§ 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.].

Za splnění podmínek ustanovení § 272 tr. ř. pak Nejvyšší soud ČR napadené usnesení okresního státního zástupce podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil a podle § 270 odst. 1 tr. ř. okresnímu státnímu zástupci v Pardubicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Než bude možné takové rozhodnutí v přípravném řízení učinit, je nezbytné odstranit všechny výše uvedené nedostatky, jimiž trpí dosavadní průběh přípravného řízení, a postupovat v intencích tohoto rozhodnutí.